

TLM_lausunto_TORNIO_Suensaari_tullin uudisrakennus_11022026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**TORNIO, TULLIN UUDISRAKENNUS TORNION RAJANYLITYSPAIKALLE**

Meri-Lapin ympäristöpalvelut / Tornion kaupungin rakennusvalvonta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa lupahakemuksesta, joka koskee uuden tullirakennuksen rakentamista Suensaarelle Tornion rajanylityspaikalle, Irma Stormbomin katu 1. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu linkki lupa-asiointipalveluun, josta muun muassa lupahakemus sekä pääpiirustukset (Sweco Finland Oy, 17.12.2025) ovat saatavilla. Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Museo on lausunut suunnittelun kohteena olevaa tonttia koskevasta ja nyt käynnistynyttä rakennushanketta varten laaditusta asemakaavanmuutoksesta 3.2.2023, 1.12.2023 sekä 12.6.2024.

Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavoitettava alue sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) alueelle ja Tornion kaupungin yleiskaavan (2009) Keskeisen kaupunkialueen tarkennusalueelle. Suunnittelualueella on voimassa asemakaava vuodelta 2024. Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu *Keskustatoimintojen alueelle* (C) sekä sisältyy muun muassa *Kaupunkikehittämisen kohdealueelle* (kk) ja *Perämeren kaaren* alueelle. Suunnittelualueen lähistölle sijoittuu myös *Rakennussuojelukohteita* (SR), *Valtatie* (vt), *Suojeltava muinaisjäänös* (sm) ja *Virkistys-/matkailukohde* (rm). Yleiskaavassa suunnittelualue sijoittuu *Keskustatoimintojen alueelle* (C) ja osittain *Lähivirkistysalueelle* (VL) sekä *Yleisen tien alueelle* (LT).

Voimassa olevassa asemakaavassa suunnittelualue on osoitettu *Hallinto- ja virastorakennusten korttelialueeksi*, jolle saa lisäksi sijoittaa *viranomaistoiminnan edellyttämiä tarkastuskenttiä* sekä *niihin liittyviä rakennuksia ja rakenteita* (YH-2). Korttelialueella on rakennusoikeutta 4500 kerrosneliometriä ja suurin sallittu kerrosluku on IV. Yleisillä kaavamääräyksillä ohjataan korttelin rakentamista seuraavasti: *Rakennusten tulee muodostaa arkkitehtonisesti laadukas ja kaupunkikuvallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Rakennetut alueet viimeistellään huolellisesti ja niillä käytetään korkealaatuisia materiaaleja. YH-2-korttelialueen saa aidata rakennusjärjestyksen mukaisesti enintään 160 cm korkealla aidalla, jonka liittyminen virkistysalueeseen tulee varmistaa aidan värityksen sekä viherrakentamisen keinoin. Alueen valaisu on suunniteltava ja toteuttava niin, ettei valaistuksesta aiheudu kohtuutonta häikäisyhaittaa lähialueen asuntoihin, virkistysalueelle tai liikenteelle.*

Tornionlaakson museon johtaja

11.02.2026

§ 5/2026

Suunnittelualue sijoittuu Suensaaren eteläkärkeen, Tornionjoen ja Ruotsiin johtavan valtatie E4 (Kustaa II Aadolfin puistokatu) väliselle alueelle. Tien pohjoispuolella sijaitseva entinen tullirakennus (**Etelätulli**) on suojeltu asemakaavalla (sr-3). Viereisessä korttelissa 14 on Kiinteistö Oy Tornion matkailupysäkin kiinteistö (ns. Green Line), joka edustaa samaa arkkitehtuurin postmodernia tyyliä kuin Etelätulli. Tätä vanhempi, 1951 valmistunut tullirakennus sijaitsee näiden pohjoispuolella Länsirannan ja Hallituskadun risteyksessä.

Lähin *valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö* (RKY2009) on **Tornion kirkko ja raatihuone ympäristöineen sekä Rantakadun ja Keskikadun puutalokorttelit**, lähimmillään alle 200 metrin etäisyydellä koillisessa. Alueet on osoitettu maakuntakaavassa rakennussuojelukohteina ja yleiskaavassa *Valtakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi* (sk/v). Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu suunnittelualueen lähelle *Maakunnallisesti tai paikallisesti erittäin arvokkaita suojeltavia rakennuskohteita*, joista lähin on Tornion **Ortodoksinen kirkko** (Pietari-Paavalin kirkko) alle sadan metrin päässä suunnittelualueesta.

Suunnittelualue valtatie E4 / Kustaa II Aadolfin puistokadun ja joen välissä on pääosin entistä vesijättö- ja täyttömaata. Paikalla on sijainnut 1800-luvulta 1900-luvun alkupuolella kaupungin sisäsatama aallonmurtajineen.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta suunnittelualueella ei sijaitse tunnettuja muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita. Alue sijoittuu kaupunkiarkeologisen alueen **Tornion vanha asemakaava-alue** (1000007468) ulkopuolelle. Rakentamiseen kiinteistöllä ei ole estettä arkeologisen kulttuuriperinnön puolesta.

Tornionlaakson museo haluaa kuitenkin muistuttaa, että muinaismuistolain 14 §:n ja 16 §:n mukaisesti, jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suorittaessa tavataan kiinteä muinaisjäänös, jota ei ole aikaisemmin tunnettu tai muinaisesineeksi epäilty esine tai sellaisen katkelma, on työ kohteen luona keskeytettävä välittömästi ja löydöstä on viipymättä tehtävä ilmoitus joko Museovirastolle tai alueellisen vastuumuseon (Tornionlaakson museo) arkeologille. Muinaismuistolain (295/1963) 1 §:n mukaisesti ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen tai muu kajoaminen kielletty.

Lupahakemuksen kohteena oleva uudisrakennussuunnitelma

Lausuntopyynnön ja sen liitteiden mukaan rakentamislupaa haetaan kahdelle rakennukselle. Päärakennus on nelikerroksinen toimistorakennus tulin käyttöön, jonka yhteyteen tehdään yksikerroksiset puolilämmin ajoneuvohalli sekä kylmä autokatos. Tontille rakennettava toinen rakennus on kaksikerroksinen ajoneuvotarkastusrakennus. Rakennettava kerrosala on yhteensä 1 978,5 m².

Rakennukset muodostavat arkkitehtuuriltaan yhtenäisen kokonaisuuden. Molemmat rakennukset ovat tasakattoisia, päärakennus ja sen pohjoispuolelle

Tornionlaakson museon johtaja11.02.2026§ 5/2026

sijoittuvat autotalli ja -katos muodostavat porrastuvan massan, kaksikerroksinen rakennus on muodoltaan suorakaide. Rakenteeltaan suunnitellut rakennukset ovat betoni- ja elementtirakenteisia. Rakennusten julkisivumateriaaleja ovat kuitusementtilevyt, väribetoni, alumiinikomposiittilevyt ja metallisäleiköt. Julkisivut ovat väritykseltään vaaleaa beigeä ja harmaata. Esitetyissä havainnekuvin olevasta ruskeasta väribetonista poiketen pääpiirustusten mukaan päärakennuksen lounaisjulkisivussa on tarkoitus käyttää murrettua mustaa väribetonia (kivirouhe 35R).

Koko tontti rakennusten ympärillä on tarkoitus toteuttaa asfalttipintaisena. Tontin koillispuolen alikulkutunneliin johtavaa kevyenliikenteen väylän reunaan tehdään betoninen tukimuuri. Osalle tontin eteläreunaa rakennetaan kiviakortteja ja puiston puolelle istutetaan puurivi koko matkalle tontin ulkopuolelle.

Tornionlaakson museon kanta

Tornionlaakson museo toteaa, että suunniteltu uudisrakentaminen sijaitsee kaupunkikuvallisesti erittäin näkyvällä paikalla, liikenteellisesti tärkeässä solmukohdassa ja rakennukset muodostavat näin ollen merkittävän maamerkin rajanylityspaikalle. Museon näkemyksen mukaan rakennukset ovat muotokieleltään maltillisia ja sopusuhtaisia. Rakennuksen betoni- ja sementtipintaiset julkisivut sekä valtaosiltaan vaalean ruskea, beige väritys ovat tavanomaisia, eivätkä museon näkemyksen mukaan täysin vastaa rakennuksen keskeisen sijainnin asettamia vaatimuksia muun muassa viihtyisyyden tai esteettisyyden näkökulmasta. Käyntikorttina kaupungille ja koko maalle toimivat rakennukset edellyttäisivät museon näkemyksen mukaan erityisaseman huomioimista myös julkisivumateriaalien ja -värityksen osalta.

Nyt suunnitellut rakennukset ovat jo kolmas rakentamishanke Tornion rajanylityspaikalla sitten 1900-luvun puolivälin. Aiempien rakennusten käyttöaika alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan on ollut alle 40 vuotta. Lupa-asiakirjoista ei ilmene, miten näiden uusien, pääosin kiviaineisten (betoni ja sementti) rakennusten suunnittelussa on huomioitu ilmastovaikutukset ja kestävä kehitys, rakennusten ja niiden materiaalien elinkaariominaisuudet, kestävyys, muuntojoustavuus ja korjattavuus sekä kiertotaloutta edistävät ratkaisut.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut Tornionlaakson museossa arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Meri-Lapin ympäristöpalvelut
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto
Lapin elinvoimakeskus